

ЗАМЕТКА

***Myotis mystacinus* та *M. brandtii* (Chiroptera) в умовах симпатрії на Поділлі (Україна) [*Myotis mystacinus* and *M. brandtii* (Chiroptera) from Zone of Sympatry in Podolia (Ukraine)].** — Деякі добре виражені видові ознаки (форма пеніса, наявність чи відсутність епіблемоподібного виросту на шпорі, форма козелка тощо) дозволили прижиттєво ідентифікувати особин вусатої нічниці (*Myotis mystacinus* Kuhl) і нічниці Брандта (*M. brandtii* Eversmann) та виявити деякі додаткові морфологічні відмінності. Загальний тон хутра нічниць досить мінливий, волосся на спинному і черевному боках двоколірне з чорними основами. Світлі верхівки волосся на черевному боці тіла у нічниці Брандта — сіруватих відтінків, а у нічниці вусатої — буруватих. Спіймана нами самка *M. brandtii* була значно світлішою ніж самці, що, очевидно, могло свідчити про її старший вік (Ohlendorf, 1999). У деяких *M. brandtii* вушні раковини і козелки були забарвлені темніше. Нічниця Брандта має менш виражені «вуса» на морді, більш видовжену ростральну частину і вужче розташовані ніздрі. На задньому краї вушниці у *M. brandtii* є невелика вирізка, яка має іншу форму, ніж у *M. mystacinus*. Дистальна частина хвоста, яка не охоплена уropa-тагіумом, помітно довша у нічниці Брандта (3–4 мм — у *M. brandtii*; 1–2 мм — у *M. mystacinus*). Епіблемоподібного виросту на шпорі у *M. brandtii* немає. Політ у нічниці Брандта маневреніший, змахи крил глибші. Ультразвукові сигнали під час польоту чіткіші. Нічниця Брандта порівняно з нічницями вусатими мають відносно більші розміри: FA = 34,7–36,6 мм (сер. 35,6 мм, n = 6). З цієї розмірною групою узгоджуються і дані двох попередніх знахідок *M. brandtii* в Україні: FA = 36,0 мм (Покинъчереда, 1999); FA = 36,3 мм (Загороднюк та ін., 2002). Вусаті нічниці, відловлені нами на Поділлі у 1999–2001 рр., є значно дрібнішими: FA = 30,7–34,5 мм (сер. 32,4 мм, n = 11) і за своїми розмірами більше нагадують кавказьку форму *M. mystacinus* (Стрелков, Бунтова, 1982; Tsytsulina, 2000). Існування дрібної форми вусатої нічниці на заході України підтверджується також попередніми дослідженнями: FA = 32 мм (Goldhamerowna, 1903); FA = 31,9–32 мм (Татаринов, 1956). До цієї ж розмірної групи можна віднести і дуже дрібну нічницю з Закарпаття, описану як *Myotis ikonnikovi* Ognev (FA = 30,5 мм, Абеленцев, 1950; = *M. mystacinus*, Татаринов, 1956; Загороднюк, 1999). Знахідки нічниці Брандта є першою реєстрацією виду на Поділлі. Вони підтверджують симпатрію *M. brandtii* і *M. mystacinus* на цій території, що передбачалось у попередніх дослідженнях (Стрелков, Бунтова, 1982; Загороднюк, Покинъчереда, 1999). Виявлені морфологічні відмінності можуть бути додатковими критеріями для визначення видів-двійників в умовах симпатрії та з'ясування їхнього підвидового статусу. Умови Подільських Товтр є сприятливими для співіснування обох видів — *M. brandtii* і *M. mystacinus*, а рельєф та рослинність Товтрового кряжу формують достатнє різноманіття наземних і підземних сховищ. — **В. Тищенко** (Національний аграрний університет, Київ).